

Una rèplica

LLUÍS NADAL

El dia 5 de juny passat, el suplement Quaderm d'EL PAÍS va publicar l'article de Xavier Monteys titulat *Decret d'Habitabilitat. Una Al·legació*. El text objecte de l'al·legació és la revisió del vigent decret 259/2003 corresponent a la cèdula i les condicions mínimes d'habitabilitat en els edificis d'habitatges.

La lectura de l'al·legació em suggereix les observacions següents:

1.—La crítica de Monteys apunta més a la forma que al fons del Decret: ell mateix ho confirma quan, tot just iniciada l'exhibició de la seva erudició terminològica, manifesta literalment: "aquesta manera d'anomenar les coses, molt generalitzada en el text, és potser un dels aspectes més febles del decret".

2.—Sobre la comprensió del decret, Monteys afirma "haver après amb els anys que la confusió en el vocabulari és una expressió de la poca claredat d'idees". Sí, però també la confusió de determinats conceptes —la *flexibilitat*, per exemple— pot abocar a errar l'elecció del model destinat a il·lustrar-ne la seva condició. En aquest sentit observo que la planta de la Casa Planells de l'arquitecte Josep Maria Jujol és ben poc representativa, per cert, d'aquesta flexibilitat, tant si el terme flexible "és passatger, una simple moda" com si no.

3.—Després d'alliçonar el lector so-

bre l'arrel llatina de la paraula "armari" i l'origen àrab de "magatzem"; després de qüestionar la idoneïtat de dir-ne "peces" als diversos espais de la casa; després d'ignorar la diferència entre una galeria convencional i els "espais intermedis" —o de traspàs entre l'interior i l'exterior de l'habitatge, destinats a esmorteir la llum i la calor de l'estiu; després d'obsequiar-nos amb una fina ironia inspirada en l'adjectiu "preexistent"; després de *separar el gra de la palla*, ¿en què queda l'al·legació de Monteys?

4.—Llenguatge i vocabulari a part, l'al·legació es limita a reclamar l'ampliació de les habitacions a costa d'enxiquir la sala d'estar. La discussió d'aquest criteri, tan respectable com opinable, es troba, òbviament, englobada en el debat específic dels paràmetres dimensionals mínims recollits en el decret, un cop consensuats per la nombrosa representació de tots els estaments afectats —institucions, promotors, constructors, usuaris, arquitectes, etcètera—, congregats a les sessions de treball promogudes i tutelades exemplarment per la Direcció General de Qualitat de l'Edificació i Rehabilitació de l'Habitatge, amb el suport del Col·legi d'Arquitectes.

Conclusió: al marge de l'eterna discussió sobre la disjuntiva entre regular molt o poc; o de la conveniència de simplificar i depurar la farragosa redacció del text definitiu —inclosa la

de la *cèdula d'habitabilitat*— el nou decret presenta, respecte dels anteriors, una sèrie de millores innegables. Són:

a) decreta l'*adaptabilitat* de tots els habitatges sense excepció.

b) faculta la *ventilació forçada* (mècnica) de l'escala;

c) creix fins a 2,70 metres la *separació entre sostres*, per facilitar el pas d'instal·lacions;

d) introdueix el concepte d'*espai intermedi* no computable en relació a la superfície útil de l'habitatge;

e) si bé tímidament, el decret recull el tema de la seva *coordinació* amb el planejament i les ordenances municipals.

Certament, el conjunt de mesures anunciades, destinades a substituir uns cànons obsolets, obre moltes expectatives inèdites en el món de l'habitatge en el benentès, però, que una evolució substancial dels tipus passa necessàriament per la flexibilització de les fondàries edificables i podria arribar al seu zènit si fos possible prescindir de la vinculació del garatge a la casa.

El treball freqüent amb Urbanisme és imprescindible. Tantmateix, també és imprescindible la modificació, o supressió, de la Norma tècnica que regula els patis de ventilació i il·luminació.

Lluís Nadal és arquitecte i un dels consultats en l'elaboració del Decret d'Habitabilitat.

ELS VOSTRES CLÀSSICS

Scholem i Benjamin

JORDI LLOVET

L'amistat entre aquestes dues grans intel·ligències juevo-alemanyes del segle XX que són Scholem i Benjamin no és solament una de les més admirables relacions entre dos homes que va donar la centúria, sinó també un mirall en què s'hi reflecteixen les grans qüestions que interessaven a la intel·lectualitat alemanya d'aquell temps. En realitat, el llibre de què parlem avui és una gran aportació a l'estudi de diverses coses: la condició dels jueus *ashkenazi* en una capital com Berlín, la seva contribució al desplegament de la filosofia, la filologia i la crítica literària, i, en termes generals, la situació de la classe lletrada alemanya en el primer quart del segle XX. Que jo recordi, a això només s'hi assembla el famós número de la revista *Cahiers* anomenat *L'Apport des Juifs d'Allemagne à la civilisation allemande*, de 1933.

Ja hi ha havia, al mercat, i s'ha reeditat, un llibre esplèndid de Gershom Scholem sobre la seva amistat amb Benjamin: *Walter Benjamin, historia de una amistat* (Random House Mondadori, Barcelona, 2007). És un dels dos grans documents que va donar el segle XX sobre l'amistat entre dues intel·ligències sobrehumanes (ho dic així perquè tots dos van devorar Nietzsche al seu moment); l'altre essent la correspondència entre Hannah Arendt i Mary McCarthy (*Entre amigos*, Barcelona, Lumen, 1998). Això a banda, Scholem va dedicar més d'un estudi al pensament del seu amic, i els lectors els trobaran si espigolen, tot navegant, la bibliografia disponible.

En el cas d'avui, es tracta d'una esplèndida refosa en llengua anglesa, a cura d'Anthony David Skinner, del que a Alemanya es va publicar fa pocs anys amb el títol *Gershom Scholem Tagebücher, 1913-1923*. La síntesi americana es diu: *Lamentations of Youth. The Diaries of Gershom Scholem, 1913-1919*, Cambridge, Mass., i Londres, Harvard University Press, 2007. El llibre resultarà extraordinari per a tot lector que tingui una tirada especial a tot allò que va esdevenir-se a Berlín entre la Guerra Gran, la República i l'arribada de Hitler al poder, tema que posseeix escassa bibliografia en castellà o en català (per exemple, el magnífic llibre de Peter Gay, *La cultura de Weimar*, Barcelona, Argos Vergara,

1984), però que en té moltíssima en el mercat alemany, i, per la via dels historiadors del segle XX, jueus o no, en el món editorial anglès i nord-americà. Es tracta, veritablement, d'un d'aquells moments en què la intel·ligència sembla

“Es tracta d'un gran document sobre l'amistat entre dues intel·ligències sobrehumanes”

que estigui a punt de rebotar —o d'enlairar-se al Paradís, en el cas dels dos autors d'avui—, de tan tibada com se'n troba la musculatura, i que, de fet, es va dissoldre (i, en part, es va exiliar) al ritme que creixia la fúria nacionalista. Totes les ciutats presenten moments epifànics en la història de la seva cultura, i així com Florència va brotar a l'època dels Medici, Berlín va viure, durant la Guerra Gran i els anys de Weimar, un esclat de debò característic i envejable.

Un dia de 1916, Scholem va llegir uns quants assaigs seus, en veu alta (costum del tot centroeuropea), davant Benjamin i la seva dona. Benjamin va dir-li: "Penso que són bons". Llavors Scholem, que sempre va ser més "tòpicament" jueu que Benjamin, va parlar dels honoraris que podria rebre per aquells papers. Benjamin li va dir: "Trobar-se en possessió de la veritat és suficient per merèixer suport en aquest món" —és clar, després ho passaria prim tota la vida. En una altra ocasió, l'any 1918, Scholem va escriure a la seva dona aquestes paraules: "Llevat del meu amic, no conec ningú que, no solament per l'enginy que demostra en el que sap, sinó també per la perfecta puresa del seu ésser, pugui convertir-se en un Mestre per a mi". Per això Scholem i Benjamin van trigar molt de temps a tutejar-se: el "vostre" estava impulsat, de fet, més per l'admiració de Scholem envers Benjamin, que per la famosa cortesia d'aquest. Aquell mateix any, Scholem anotava: "El sentit de la percepció de Benjamin ja no és humà: és el d'un boig lliurat a les mans de Déu" —una citació quasi quixotesca. Encara aquest any, l'estudiós de la mística jueva escriu: "El mètode de Benjamin és absolutament únic. No puc expressar-ho en altres termes si no és referint-me al mètode de la Revelació. Segurament, ningú no ha viscut d'aquesta manera des de Lao-Tse". ("Qui es lliura a l'estudi, creix dia a dia", deia aquest.) Tots dos van tenir clar que la filologia era la mare de tot coneixement, i que era també la clau que obria l'essència del que anomenem Tradició. (Cosa del tot oblidada, avui, a les nostres facultats de Lletres, que es dediquen frenèticament a ensenyar llengües modernes.) Per fi, un dia Scholem va escriure un poema, dedicat a Benjamin, que conté aquests versos: "Dol són els dies eters que saludes. I que encara no hagi mort és un miracle que no arribo a copsar". Scholem va sobreviure 42 anys al seu amic; quan aquest es va suïcidar a Portbou, potser va estar segur que Benjamin, com Bartleby, havia anat a parar, finalment, al lloc que l'havia esperat des de sempre: el reialme pacífic "dels reis i els consellers" (Job 3, 14).



La parella protagonista de *Do'm* fa una passeig per la geografia imaginària de Barcelona des del Tibidabo. / CONSUELO BAUTISTA

Barcelona misteriosa

FRANCESC FOGUET i BOREU

Do'm. Drama en tres actes

Enric Casasses

Accent

95 pàgines. 10 euros

Un bon dia, reptat per Albert Mestres, Enric Casasses (Barcelona, 1951) es va posar la màscara de dramaturg i va començar a escriure *Do'm*. Estrenada el 2003 a la Sala Beckett de Barcelona i publicada abans a la col·lecció En Cartell, *Do'm* és una amalgama de materials molt diversos, una festa de la paraula deixatada en torrent que dispara a tort i a dret referents i motius, frases manllevades i picades d'ullet a l'espectador expectant, que poden anar des d'Allen a March, passant per Dylan, Fabra, Goya, Guimerà, Jarry, Lull, Lorca, Foix, Vallmitjana, Pedrolo o Pasolini.

Posada sota l'advocació del gran Verdager, que ja cantava els perills de Barcelona, la peça casassesiana enfila un diàleg entre dos protagonistes, La Campanera i l'Esmolat, que desgranen, mentre participen de la cerimònia d'una seducció *sui generis*, l'itinerari mític de la "kapital de la Katalònia". La Barcelona de *Do'm* neix, sense demanar el parer a ningú, de la

discussió entre déu i el diable. És la ciutat que va viure una guerra i un èxode d'èpica i trista memòria i que, al segle XXI, esmerça les energies a amagar els orígens.

La parella protagonista, de noms vallmitjanescs, fa una passejada per la geografia imaginària de la ciutat des de la muntanya del Tibidabo. En el diàleg entre tots dos, s'hi entrecreuen els genets de l'apocalipsi transfigurats en quatre Joans o unes belles Alfa i Omega que es converteixen en replicadores d'excepció. Al costat dels dimonis evangèlics, hi afloren també els "saltirons" dels "quaderns d'exorcismes" de Verdager, els bíblics Jesús i Satanàs o, fins i tot, un director desbordat que és incapaç d'endregar el galimaties.

Malgrat que l'acció tingui com a epicentre el Tibidabo, lloc simbòlic en la història de la ciutat, el paisatge metafòric de Barcelona és el que, al cap i a la fi, es convoca, entre opacitats i transparències, a *Do'm*. Despullada al màxim de noses, la peça avança a cops de fuetada verbal, construint una espiral creixent que atrapa l'atenció de l'espectador. Amb un minimalisme escènic impecable, pràcticament només fa sortir a escena un mínuscul didalet que pot fer moure muntanyes i una

forca dels penjats que instal·len els sudits quatre carallots. Res més. És la paraula el que fa avançar l'acció implacablement.

La poesia esparracada i abrupta de Casasses aconsegueix de crear una forma poèticoescènica que té punts de trobada amb la tradició de l'*Ubú rei* d'Alfred Jarry, amb els xocants exercicis dadaistes que va engendrar la barbàrie de la Primera Guerra Mundial i, més cap aquí, amb el teatre més aparentment delirant de Brossa. L'enfilall d'associacions d'idees que trenen els personatges de *Do'm* conta una faula ciutadana sobre la Barcelona contemporània que fa emergir tot un imaginari mig ocult entre els olímpics moviments especulatiu i la lluentor cosmopolita, guapa i fofa de la *metròpoli* socialista.

Do'm és una peça sorprenent, tendra i absurda, que no s'està de fer totes les piruetes metateatrals i de permetre's totes les llicències dramàtiques que plau al poeta demiürg Casasses. Continuament, el text trenca les expectatives plàcides de l'espectador i, sense concessions, confia en la seva capacitat per recollir la trencadissa d'un gran mosaic, mig rondalla mig cançó, dedicat a fer rebrotar la Barcelona més oculta i misteriosa.